

Orgaan- en weefseldonatie

DBD, donor na hersendood

Brochure voor nabestaanden

Voorwoord

Donatie van organen en weefsels is voor nabestaanden vaak een ingrijpende gebeurtenis. Naast een gesprek met de arts is er meestal behoefte aan meer informatie. Deze brochure probeert je een antwoord te bieden op vele vragen rond orgaandonatie. Wat is orgaan- en weefseldonatie, wat is hersendood, hoe moet het nu verder?

Van de arts en verpleegkundige van de afdeling intensieve zorg heb je allicht heel wat informatie gekregen. Maar aarzel niet om hen te contacteren als je nog vragen hebt. Het kan ook zijn dat je uitleg hebt gekregen van de transplantcoördinator of de donorcoördinator. Hij/zij is verantwoordelijk voor de donatieprocedure. Achteraan in deze brochure vind je de nodige contactgegevens.

Deze brochure bevat heel wat praktische maar ook algemene informatie zoals de wettelijke regeling met betrekking op orgaan- en weefseldonatie.

We begrijpen dat dit een zeer moeilijke en emotionele beslissing is. We handelen dan ook altijd met respect voor de visie en het standpunt van de nabestaanden.

Inleiding

In eerste plaats hebben de artsen die je familielid behandelen er alles aan gedaan om zijn of haar leven te redden. Echter, soms is de schade zo groot dat de kans op herstel uitgesloten is.

De meeste orgaandonaties zijn afkomstig van patiënten die hersendood zijn. Doch, in bepaalde gevallen is orgaandonatie ook mogelijk indien iemand niet hersendood is, maar waarbij er geen kans op herstel meer mogelijk is.

De hersendode patiënt ziet er niet 'dood' uit, wat heel verwarrend kan zijn voor de nabestaanden. Het lichaam voelt immers warm aan, er is nog steeds hartslag en de borstkas gaat op en neer.

Wat is hersendood?

Hersendood wordt vastgesteld wanneer er sprake is van een volledig en onherstelbaar verlies van de functies van de hersenen en de hersenstam. De hersenen hebben behoefte aan zuurstofrijk bloed. Als de hersenen een bepaalde periode geen zuurstofrijk bloed krijgen worden ze onherroepelijk en totaal beschadigd, waardoor de hersenfuncties voor altijd uitvallen. Er is sprake van hersendood bij het ontbreken van:

- Bewustzijn en hersenstamreflexen
- Ademhaling

Het gaat in deze situatie om een onherstelbare hersenbeschadiging veroorzaakt door een ongeval, een hersenbloeding, een gezwel, hersenbeschadiging na een reanimatie...

Zelfs als met kunstmatige ventilatie (beademing) en medicatie het hart en de bloedsomloop op gang worden gehouden, kan het bloed de hersenen niet meer bereiken. Het 'doorbehandelen' (blijven behandelen) van een hersendode persoon is dan ook zinloos, aangezien de persoon reeds overleden is. De hersendood is onomkeerbaar.

Door wie wordt de hersendood vastgesteld?

De hersendood en dus het overlijden moet worden vastgesteld door drie artsen. Deze artsen mogen geen binding hebben met de mogelijke orgaanontvangers en mogen zelf ook geen transplantatie verrichten. Om het overlijden vast te stellen zullen de artsen verschillende testen uitvoeren. Er worden testen uitgevoerd om het bewustzijn, de reflexen en de spontane ademhaling te controleren. Deze verschillende testen worden door de drie artsen afzonderlijk uitgevoerd. De bevindingen moeten identiek zijn. Aanvullend kunnen er nog technische onderzoeken gebeuren zoals een electro-encefalogram (EEG) of een CT-scan om de hersenfuncties te controleren.

Het officiële tijdstip van overlijden is het moment waarop alle onderzoeken zijn afgerond en ook de derde arts het overlijden vaststelt.

Wat zegt de Belgische wet?

De Belgische wet is gebaseerd op een 'opting out' systeem. Dit is een veronderstelde instemming tot orgaandonatie. Dit wil zeggen dat iedere Belg, bij overlijden, automatisch donor wordt, tenzij hij/zij bij leven kenbaar heeft gemaakt dit niet te willen.

De beste manier om je mening kenbaar te maken is erover te praten met je familie, zo weet iedereen wat je wens is na overlijden. Het is ook mogelijk om je wens officieel te laten registreren in het rijksregister. Hierin vermeld je uitdrukkelijk donor te willen zijn na overlijden of juist helemaal niet. Dit kan via de bevolkingsdienst van je gemeente.

Bij elke donorprocedure zal het rijksregister gecontroleerd worden, maar er zal ook nagevraagd worden wat de wens zou zijn van de overledene.

Wie bepaalt welke zieke(n) de organen krijgt (krijgen)?

Tijdens de donorprocedure wordt er zoveel mogelijk informatie verzameld over de conditie van de verschillende organen. Al deze gegevens worden doorgegeven aan Eurotransplant. Dit is een overkoepelende organisatie van alle transplantcentra van België, Nederland, Luxemburg, Duitsland, Oostenrijk, Slovenië, Kroatië en Hongarije. Zij zorgen ervoor dat elk geschonken orgaan bij de meest geschikte persoon terecht komt. Zij beschikken over een databank met alle gegevens van iedereen die op een transplantatielijst staat en zorgen voor de beste 'match' tussen donor en ontvanger. Hiervoor worden alle gegevens van de donor vergeleken met die van de ontvanger. Het systeem is objectief, er wordt rekening gehouden met oa. de verwachte uitkomst, de urgentie en de wachttijd van de ontvanger.

Organen en weefsels

Voor orgaandonatie komen hart, longen, lever, nieren en alvleesklier (pancreas) in aanmerking. Ook weefsels zoals hoornvlies (cornea van het oog), huid, gehoorbeentjes, bot en pezen, slagaders en hartkleppen kunnen getransplanteerd worden.

Het is niet mogelijk om op voorhand aan te geven welke organen en weefsels er in aanmerking komen voor transplantatie. Dit hangt af van vele factoren zoals de voorgeschiedenis van de patiënt, bloedonderzoeken, de conditie van de organen bij wegname...

Hiervoor zal de arts of verpleegkundige vragen stellen over doorgemaakte ziekten, medicatie, rook- en drinkgewoonten. Indien nodig zal de huisarts gecontacteerd worden.

Al deze gegevens worden besproken met het universitair transplantteam. Soms kan het zijn dat er geen organen gebruikt worden omdat ze niet in aanmerking komen voor transplantatie.

Het verzamelen van al deze informatie en alles doorgeven aan Eurotransplant die een geschikte kandidaat zoekt, kan verschillende uren in beslag nemen. Meestal duurt dit 4 tot 8 uur.

De 'donor operatie'

Het wegnemen van de organen en weefsels gebeurt met uiterste zorgvuldigheid en het grootste respect. Deze procedure gebeurt in de operatiekamer en vindt meestal 's nachts plaats. Omdat er soms verschillende organen en weefsels worden weggenomen kan deze operatie vele uren duren (tussen 4 en 8 uur). Voor de nabestaanden is het echter niet mogelijk aanwezig te zijn wanneer de beademingsapparatuur wordt uitgeschakeld aangezien dit in de operatiekamer gebeurt.

Wat gebeurt er met het lichaam na de procedure?

Na de procedure wordt het lichaam overgebracht naar het mortuarium van het ziekenhuis, waar je terecht kan om te groeten. Meestal gaat een procedure door tijdens de nacht en kan het groeten pas de dag nadien.

We raden aan om voor de overledene gesloten bovenkleding mee te brengen om zo het operatielitteken aan het zicht te onttrekken. We willen je op voorhand waarschuwen voor de bleke gelaatskleur van de overledene. Deze wordt veroorzaakt door het bloedverlies tijdens de donoroperatie.

Het groeten kan ook gebeuren in een funerarium van een begrafenisondernemer naar keuze. Hiervoor dien je zelf contact op te nemen met een begrafenisondernemer. De crematie of begrafenis kan vervolgens op het gewone tijdstip plaatsvinden en dient niet te worden uitgesteld vanwege een donorprocedure.

Wat nadien?

Enige tijd na het overlijden van je familielid of partner word je uitgenodigd door de donorcoördinator voor een vervolgggesprek. Tijdens dit gesprek is er ruimte voor vragen, belevingen en ervaringen. Hier kan er ook in beperkte mate informatie gegeven worden over het resultaat van de transplantaties. De ontvangers blijven steeds anoniem.

Als er nadien, naar aanleiding van de procedure nog vragen zijn, kan je steeds terecht bij de donorcoördinator.

Johan De Blanger
Verpleegkundig donorcoördinator ZNA
03 217 75 03
johan.deblanger@zna.be

Eveneens kan je ook terecht bij NAVADO. Dit is een organisatie die is opgericht door en bestemd is voor de nabestaanden van donoren.

NAVADO vzw
Nabestaanden van donoren
www.navado.be
078 15 0074

Tot slot

Uit vele reacties van nabestaanden is gebleken dat donatie een steun kan zijn bij de verwerking van het verlies van een dierbare.

De getransplanteerden kunnen hun dank niet persoonlijk overbrengen maar zij beseffen dat hun nieuwe kans er enkel is gekomen door het donor-zijn van een ander.

ZNA Middelheim

Lindendreef 1
2020 Antwerpen

ZNA Jan Palfijn

Lange Bremstraat 70
2170 Merksem

ZNA Stuivenberg

Lange Beeldekenstraat 267
2060 Antwerpen